

Beoordeling verkiezingsprogramma's 2023

De stichting heeft de programma's voor de 2^e Kamerverkiezingen op 22-11-2023 beoordeeld op het terrein van de energietransitie

De stichting is ervan overtuigd dat veel politieke partijen een forse klimaatdoelstelling in hun partijprogramma opnemen, om zo snel mogelijk over te stappen van een economie die gebaseerd is op fossiele energie naar duurzame energie. Hoe lovenswaardig dit in principe ook is, er zijn grenzen aan wat technisch en economisch mogelijk is. Wij hebben de verkiezingsprogramma's van de belangrijkste partijen beoordeeld op haalbaarheid van de plannen voor de energietransitie. De resultaten van die analyse worden middels dit schrijven gecommuniceerd met de partijen zelf, met de media en pers en uiteindelijk met de kiezers. Voor ons is het volgende essentieel:

- 1) Leefbaar blijven van de samenleving zonder creatie van energietekorten en/of armoede;
- 2) Realiteitsgehalte van de voorgenomen plannen.

Werkwijze

We beginnen met een aantal uitgangspunten, op basis van onder andere eerdere publicaties van de stichting (zie democratenvoorduurzaamheid.nl).

Per partij maken we een analyse waarbij we de punten in de verkiezingsprogramma's vergelijken met deze uitgangspunten.

Op basis daarvan komen we tot een score per partij op de volgende aspecten: 1) Technische haalbaarheid, 2) Economische kosten en 3) Bijdrage aan de energiearmoede.

Op de volgende bladzijden worden gedetailleerde resultaten per partij gegeven, met samenvattingen (kort en langer) van hun standpunten en een toelichting op ons oordeel.

Resultaten

Grofweg zijn er een 4-tal categorieën waarin de verschillende partijen vallen, met natuurlijk een aantal die enigszins tussen categorieën in vallen.

De **Ultieme dromers**: Bij1, D66, GL/PvdA, PvdD.

Deze partijen willen niet alleen de klimaatdoelen van Parijs halen, maar willen de doelen zelfs aanscherpen. Zij gaan volledig voorbij aan het feit dat dat niet alleen heel veel geld kost, maar technisch gezien gewoon onmogelijk is, zeker omdat kernenergie niet als oplossing wordt gezien. De gevolgen zullen enorm zijn, met name in de winter zullen enorme energietekorten ontstaan, met grote kans op stroomuitval.

De **Dromers**: CU, Denk, NSC, SP, Volt, VVD.

Gaan ervan uit dat de klimaatdoelen van Parijs haalbaar zijn en zijn bereid daar zeer grote offers voor te doen. Offers die vooral van de gewone man en vrouw zullen komen.

De **Realisten**: BBB, BVNL, CDA, SGP, 50Plus.

Ook deze willen in principe de klimaatdoelen van Parijs halen, maar gaan uit van een evenwichtig beleid. Klimaatmaatregelen en snelheid van energietransitie moeten in evenwicht zijn met wat de kosten zijn voor de maatschappij en de technische mogelijkheden.

De **Aanpassers**: FvD, JA21, PVV.

Deze partijen vergelijken de opbrengst van het klimaatbeleid (0,0004 graad minder opwarming) met de kosten en besluiten om alleen te investeren in klimaatadaptatie.

Colofon	
Auteur:	Jaap Horst
Reviewer:	Wilko Pels
Datum:	8-11-2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Beoordeling per politieke partij	2
Uitgangspunten waarop de beoordeling is gebaseerd	8
Conclusie	9
Uitgebreide verkiezingsprogramma's plus link.....	10

Inleiding

De stichting Democraten voor Duurzaamheid heeft als doel:

- Het bevorderen van het op wetenschappelijke basis gevoerd maatschappelijk democratisch debat en democratische besluitvorming op onder meer de geïntegreerde duurzaamheid-, energie-, klimaat- en milieu- transitie.
- Helpen voorkomen dat transitie maatregelen burgers en bedrijven onnodig hard raken, waardoor hun bestaan op korte of langere termijn in gevaar komt.

Wij zijn ervan overtuigd dat veel politieke partijen heel forse doelstellingen in hun partijprogramma's voor de 2^e Kamerverkiezingen opnemen, om zo snel mogelijk over te stappen van een economie die gebaseerd is op fossiele energie naar duurzame energie. Dit is gebaseerd op het maakbaarheidsprincipe, dat als de mens maar zoveel mogelijk de uitstoot van CO₂ beperkt, de klimaatveranderingen vanzelf teruggedraaid worden. Iets wat we nog helemaal niet zeker weten.

Hoe lovenswaardig energiebesparing en vermindering van CO₂-uitstoot ook is, er zijn grenzen aan wat technisch en economisch mogelijk is. Onder het kopje uitgangspunten gaan we in op een aantal van deze beperkende randvoorwaarden, die de meeste partijen niet in hun programma's laten zien.

Wij hebben de verkiezingsprogramma's van de belangrijkste partijen (voor wat betreft verwacht aantal te behalen zetels) beoordeeld op haalbaarheid van de plannen voor de energietransitie.

Beoordeling per politieke partij

De beoordeling vindt plaats op de volgende aspecten: Technische haalbaarheid, economische kosten, impact op energiearmoede en wel als volgt:

+++ Technisch haalbaar, lage economische kosten, vermindering energiearmoede.

- - - Technisch niet haalbaar, hoge economische kosten, vergroting energiearmoede.

BBB, Lijsttrekker Caroline van der Plas			Plannen kort
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
++	+	++	Zorgvuldige transitie. Kernenergie is onmisbaar. Veel kleine initiatieven worden beschreven

Toelichting op beoordeling

Kosten en leveringszekerheid van energie worden boven snelheid van energietransitie gesteld. Veel goede ideeën (waarvan onbekend is hoeveel ze exact gaan bijdragen aan de transitie), geen gedetailleerd beeld van energiebehoefte en -levering/productie.

Bij1, Lijsttrekker Edson Olf			Plannen kort Ambitieuze energie-transitie doelstellingen. Geen details.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
--	--	---	
Toelichting op beoordeling Er zijn heel veel ambitieuze energie-doelstellingen, tegelijkertijd wordt gesteld dat dit niet ten koste van de burgers mag gaan. Hoe dit te realiseren wordt niet aangegeven.			

BVNL, Lijsttrekker Wybren van Haga			Plannen kort Duurzaamheid mag nooit een obsessie worden. Technisch en financieel rendement is leidend.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
++	++	++	
Toelichting op beoordeling BVNL staat een tussenvorm voor, geen verplichting voor CO ₂ neutraal maken van Nederland, maar wel sterk inzetten op energiebesparing, beperkte duurzame energieopwekking en kernenergie. Technisch haalbaar en tegen zo laag mogelijke kosten.			

CDA, Lijsttrekker Henri Bontenbal			Plannen kort Goede ideeën en een doel voor rechtvaardige energietransitie. Onduidelijk wat dit allemaal gaat kosten en in hoeverre de energiearmoede hierdoor gaat veranderen.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
++	+	+	
Toelichting op beoordeling Kosten en leveringszekerheid van energie worden boven snelheid van energietransitie gesteld. Veel goede ideeën (waarvan onbekend is hoeveel ze exact gaan bijdragen aan de transitie), geen gedetailleerd beeld van energiebehoefte en -levering/productie.			

CU, Lijsttrekker Mirjam Bikker			Plannen kort Inzetten op energiebesparing en elektrificatie. Wind op zee de basis van onze energievoorziening. Energiebackup met batterijen en waterstof.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
-	--	+	
Toelichting op beoordeling Wind op zee zou de basis moeten worden, evenwel geen berekening of dit überhaupt voldoende kan zijn, daarin te optimistisch. Kernenergie wordt niet uitgesloten. CU wil versnelling, zonder onderbouwing. Veel ideeën weinig realisme, bijvoorbeeld Energiebackup mbv batterijen en waterstof is te optimistisch. Hoogwaardig gebruik van biomassa zet nog steeds de deur open naar natuursloop.			

D66, Lijsttrekker Rob Jetten			Plannen kort Klimaatneutraal zijn in 2040. Klimaatbeleid ambitieus en rechtvaardig
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
---	---	--	
Toelichting op beoordeling Versneld klimaatneutraal, dat gaat heel veel kosten, waarbij de burgers niet ontzien kunnen worden, ook al wordt een klimaatbonus voorgesteld. Dit nog afgezien van het feit dat deze versnelling t.o.v. het klimaatakkoord van Parijs technisch en maatschappelijk niet haalbaar is.			

Denk, Lijsttrekker Stephan van Baarle			Plannen kort Denk wil dat in 2030 40% en in 2050 100% van de energie uit duurzame bronnen opgewekt wordt. De vervuiler moet de rekening nadrukkelijk betalen, ofwel het grote bedrijfsleven. Maar ook realistisch, Nederland stoot 0,4% van de wereldwijde CO ₂ uit, ook werken aan plan B, klimaatadaptatie
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
--	--	--	
Toelichting op beoordeling Combinatie van ambitie en realisme; klimaatadaptatie ook een mogelijkheid. Kosten meer neerleggen bij bedrijven; onduidelijk in hoeverre burgers dat uiteindelijk toch gaan betalen. Ondersteunen van ontwikkelende landen zal extra kosten met zich meebrengen.			

FvD, Lijsttrekker Thierry Baudet			Plannen kort Er is geen sprake van een klimaatcrisis. Het klimaat verandert altijd. Stoppen met het huidige klimaatbeleid en ons richten op adaptatie, zoals dijkenbouw, kustbescherming, rivierbeheer en gewasontwikkeling.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
+++	+++	+++	
Toelichting op beoordeling FvD is een pure klimaatontkenners-partij. Daarmee staan zij lijnrecht tegenover de meeste andere partijen, die inzetten op een maximale en vaak snelle energie-transitie. Technische haalbaarheid is daarmee goed, economische kosten en bijdrage aan energiearmoede zijn daarmee minimaal.			

GL/PVDA, Lijsttrekker Frans Timmermans			Plannen kort Versnellen klimaatdoelen, GL/PvdA wil dat in 2030 65% en in 2040 100% van de energie uit duurzame bronnen opgewekt wordt. Al in 2035 onze elektriciteitsvoorziening CO ₂ -neutraal.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
---	---	---	
Toelichting op beoordeling De doelen die GL/PvdA stelt zijn technisch volstrekt onhaalbaar (alleen al voor wat betreft de bouwtijd) en zullen kapitalen kosten, terwijl de uiteindelijke (klimaat) opbrengst nog zeer discutabel is. Er wordt weliswaar gesteld dat de burgers moeten worden ontzien, maar als bedrijven tot hoge kosten worden gedwongen, zullen ook hun producten sterk in kosten stijgen. Zo snel mogelijk "van het gas af" zal leiden tot een groot energietekort en dus energiearmoede.			

JA21, Lijsttrekker Joost Eertmans			Plannen kort In plaats van het huidige ineffectieve klimaatbeleid is het veel rationeler en effectiever om, met onze expertise, in te spelen op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
+++	+++	+++	
Toelichting op beoordeling JA21 ontkent de klimaatverandering niet, maar maakt een volstrekt andere keuze. In plaats van te proberen klimaatverandering tegen te gaan, wordt vol ingezet op adaptatie; het aanpassen van Nederland aan het veranderende klimaat.			

NSC, Lijsttrekker Pieter Omtzigt			Plannen kort Committeren aan het Klimaatakkoord van Parijs. Afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele bronnen in een ambitieus maar verantwoord tempo.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
-	-	-	
Toelichting op beoordeling Volgen van klimaatakkoord Parijs, dus geen versnelling. Ook de Parijse doelstellingen zijn alleen tegen zeer hoge kosten haalbaar. Realisme in kerncentrales plannen en tegengaan energiearmoede.			

PvdD, Lijsttrekker Esther Ouwehand			Plannen kort Versnellen klimaatdoelen, al in 2030 100% van de energie uit duurzame bronnen. Klimaatmaatregelen en zaken als isolatie worden bij de PvdD extra vertraagd door aandacht voor dieren, zoals vleermuizen in spouwmuur.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
---	---	---	
Toelichting op beoordeling Klimaatneutraal in 2030 (over 7 jaar) is volstrekt onmogelijk, zowel technisch als economisch. Door dit in het verkiezingsprogramma te verkondigen pleeg je feitelijk kiezersbedrog. Er zal zeer veel geld uitgegeven moeten worden om te trachten die streefdatum te halen, wat van tevoren gedoemd is te mislukken. Alle benodigde energie uit zon en wind halen is niet mogelijk. Kolencentrales laten overstappen op biomassa is niet alleen onmogelijk, maar ook absoluut niet duurzaam.			

PVV, Lijsttrekker Geert Wilders			Plannen kort
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
+++	+++	+++	Nederland veroorzaakt minder dan een half procent van de mondiale CO ₂ -uitstoot. Het klimaatpakket met 122 maatregelen zou leiden tot verlaging van de opwarming van de aarde van slechts 0,000036 graden. Wat Nederland aan CO ₂ bespaart, wordt door China tenietgedaan in één dag, voor € 28 miljard! Onze huizen gaan voor vele tienduizenden euro's van het gas af, terwijl gas de schoonste fossiele brandstof is. De PVV zegt: nee, dat gaan we mooi níét doen! Geen miljardenverspilling aan zinloze klimaathobby's.
Toelichting op beoordeling			
PVV ontkent de klimaatverandering niet, maar ziet hoe klein de invloed daarop is van Nederland. Er wordt daarom geld uitgegeven aan klimaatadaptatie.			

SGP, Lijsttrekker Chris Stoffer			Plannen kort
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
++	+++	++	Naar een duurzame, betrouwbare en betaalbare energievoorziening.
Toelichting op beoordeling			
Zonder diep op details in te gaan, focust SGP op de haalbaarheid van doelen, de leveringszekerheid van energie (en ziet kernenergie als belangrijke component in het verminderen van de CO ₂ uitstoot) en het beperkt houden van de kosten. Innovatie van nieuwe technieken voor opwekking en opslag is belangrijk, maar zal pas op langere termijn vruchten afwerpen.			

SP, Lijsttrekker Lilian Marijnissen			Plannen kort
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
--	-	--	SP zet in op een CO ₂ -neutrale samenleving in 2050, dus niet een versnelling zoals sommige andere partijen. Kosten voor transitie worden met name bij bedrijven neergelegd.
Toelichting op beoordeling			
SP heeft een realistischer kijk op de energietransitie dan de meeste linkse partijen, wat de technische haalbaarheid vergroot en de kosten relatief verlaagd. Veel inzet op isolatie, niet op kernenergie of een andere techniek die als backup in de winter kan functioneren. Gas uit de Noordzee halen kan, wel inzetten op overschakelen naar elektrisch. De kosten worden met name bij bedrijven neergelegd, maar zullen uiteindelijk toch bij de burgers terechtkomen.			

Volt, Lijsttrekker Laurens Dassen			Plannen kort Volt kiest voor een radicale klimaataanpak. Nederland en de EU moeten klimaatneutraal zijn in 2040 en daarna inzetten op klimaatpositiviteit. De uitvoering wordt natuur inclusief gedaan.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
--	--	--	
Toelichting op beoordeling			
<p>Versneld klimaatneutraal, dat gaat heel veel kosten, waarbij de burgers niet ontzien kunnen worden. De werkgelegenheid zal sterk dalen door afname van de industrie.</p> <p>De technische haalbaarheid hiervan wordt niet aangetoond. Bijvoorbeeld wordt een uitbreiding van het OV voorgesteld; er zijn nu al te weinig mensen die in het OV willen werken. Natuurinclusiviteit van de energietransitie maakt uitvoering nog complexer</p> <p>Positief is dat kernenergie deel van de energiemix van de toekomst wordt. Ook wordt duurzame energieproductie gezien binnen de EU als geheel, niet alleen in NL.</p>			

VVD, Lijsttrekker Dilan Yeşilgöz-Zegerius			Plannen kort Ambitueus en realistisch klimaatbeleid. De VVD wil dat we nu en in de toekomst in een mooi en schoon land leven. Daar gaan we voor zorgen door ambitueus en realistisch klimaatbeleid te voeren. Kernenergie, hernieuwbaar, CO ₂ opslag en waterstof
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
--	--	-	
Toelichting op beoordeling			
<p>CO₂ opslag en waterstof zijn beiden erg kostbaar.</p> <p>Waterstof vergt de beschikking over energie, wat niet erg blijkt uit het bescheiden kernenergieprogramma.</p> <p>Geén CO₂ uitstoot door elektriciteitsopwekking in 2035 is onhaalbaar, vooral ook omdat de behoefte aan elektrische energie snel toeneemt, bouwen van kerncentrales vergt bovendien méér dan 11 jaar. Leveringszekerheid wordt dan een probleem.</p> <p>De VVD laat veel over aan markt en maatschappij, waardoor veel mogelijke schaalvoordelen onbenut blijven en verder toekomstige revenuen uit maatschappelijke subsidie investeringen bij bedrijven blijven</p>			

50Plus, Lijsttrekker Van Hooft			Plannen kort 50Plus staat voor een krachtig klimaat-, energie- en milieubeleid. Daarbij moet getracht worden schade aan de economie te voorkomen en economische groei niet te belemmeren. Wel moeten we erop letten dat de lasten ook eerlijk worden verdeeld.
Technische haalbaarheid	Economische kosten	Bijdrage Energiearmoede	
+	++	++	
Toelichting op beoordeling			
<p>Realistisch programma, met een balans tussen overschakelen op duurzaam en betaalbaarheid. Alleen het "Klimaatbeleid inrichten op de ontwikkeling van krachtige nieuwe technologie" baart ons zorgen, nieuwe technologieën zijn veelal niet op korte termijn te realiseren. Dit geldt ook voor kernfusie.</p>			

Uitgangspunten waarop de beoordeling is gebaseerd

De uitgangspunten voor de beoordeling van de verkiezingsprogramma's van de verschillende politieke partijen zijn de volgende:

- 1 Er is sprake van een opwarming van de aarde, een klimaatverandering.
- 2 Menselijke (economische) activiteit speelt daarin een rol, één daarvan is de uitstoot van CO₂ door verbranding van fossiele brandstoffen en uitstoot van andere broeikasgassen. Het is daarom gewenst dat deze uitstoot gereduceerd wordt, dan wel dat de CO₂ uit de atmosfeer wordt verwijderd. Of daarmee ook de opwarming zal worden gestopt is maar zeer de vraag.
- 3 Duurzame energie als energiebron levert momenteel een bijdrage van ca. 15% aan de productie van elektriciteit. Daarin is opgenomen een groot aandeel verbranding van houtsnippers in biomassacentrales. Omdat de beschikbare biomassa in Nederland gering is, stoken deze centrales biomassa uit Canada of Finland en zijn daarmee niet duurzaam.
- 4 Blijft over ca. 10% duurzame elektrische energie uit wind en zon. Door technische factoren is het alleen mogelijk om met grote centrales een zeer stabiele spanning te genereren (qua hoogte van de spanning en de frequentie daarvan). Windturbines en zonnepanelen, passen zich aan dit niveau aan. Bij meer dan 30% zonnepanelen of windenergie, wordt het systeem instabiel. 30% duurzaam is daarmee het technisch maximum.
  - 4.1 De maatschappij verbruikt nu 6x meer energie direct uit fossiele brandstoffen dan elektrische energie. Als dat straks allemaal elektrisch is, dan is de huidige 10% duurzaam daarvan nog maar 1,7%, bij gelijkblijvend energie verbruik. Zelfs bij 50% verbruik reductie (door de meest verbruikende industrieën te stoppen en alle woningen te isoleren) is het aandeel duurzaam minder dan 4%
  - 4.2 De ruimte voor 25 keer meer windmolens en zonnepanelen dan nu ontbreekt (als we het probleem van een maximum van 30% zoals genoemd onder 4 weten op te lossen). Daarom is grootschalig inzetten op kernenergie noodzakelijk. Met name in de winter is er alleen met 100% zekerheid voldoende elektriciteit als wordt ingezet op kerncentrales. Bouwen van kerncentrales kost veel tijd, tot die tijd moeten de gewone (fossiele) elektriciteitscentrales blijven draaien om te voorkomen dat er te weinig elektriciteit zal zijn.
  - 4.3 Bij overschakelen van fossiel naar elektrisch is het noodzakelijk om niet alleen de opwek- maar ook de transportcapaciteit van stroom sterk te vergroten. Dus véél meer hoogspanningsleidingen, maar ook meer transformatoren voor de midden- en laagstroom, alsmede kabels naar de industrieterreinen, woonwijken en de individuele huizen.
- 5 Probleem voor overstappen op duurzame energie is dat dit elektrische energie is, die slechts zeer moeilijk in grote hoeveelheden is op te slaan. De grote fluctuaties in hoeveelheid opgewekte energie komen niet overeen met de fluctuaties in gebruikte energie, met name heel weinig zonne-energie in de winter, wanneer juist het energieverbruik voor verwarming maximaal is.
- 6 Opslagcapaciteit van elektrische energie is zeer beperkt mogelijk en heel duur. In een strenge winter verbruikt een doorsnee huis ongeveer een vermogen van 10 kW voor verwarming, voor één dag is dat dus 240 kWh energie. De opslagcapaciteit van de accu in een redelijk formaat elektrische auto is ongeveer 75kWh. Daarvan heb je dus al méér dan 3 nodig, voor één dag! Voor één week heeft één huis dus 22 van die grote accu's nodig, die

ongeveer 7000 euro per stuk kosten, waarvan de productie erg milieubelastend is en ook veel CO₂ uitstoot.

7 We gaan uit van de huidige stand van de techniek; mogelijke innovaties die nu nog in de kinderschoenen staan maar waarvan onbekend is wat het in de praktijk werkelijk kan opleveren nemen we niet mee. Een bekend voorbeeld daarvan is kernfusie, waar al 50 jaar lang (en zonder praktisch resultaat) aan gewerkt wordt.

8 De omzetting van elektriciteit naar waterstof gaat met een rendement van ± 75 procent, de omzetting van waterstof terug naar elektriciteit met ± 55 procent. Zo hou je ± 40 procent van de origineel opgewekte energie over na twee keer omzetten. Waterstof is daarmee niet een technologie die je voor opslag van elektrische energie zou moeten gebruiken.

9 Geen van de politieke partijen laat in zijn verkiezingsprogramma werkelijk aan de hand van berekeningen of scenario's zien hoe snel een energietransitie zou kunnen plaatsvinden en hoeveel dat dan kost. Er is bij geen van de partijen een gedetailleerd beeld van energiebehoefte en energielevering en/of productie. Daarom heeft de Stichting Democraten voor Duurzaamheid daar zelf een inschatting van gemaakt.

Conclusie

Op basis van de uitgangspunten (hierboven) heeft de [stichting Democraten voor Duurzaamheid](#) de verkiezingsprogramma's geanalyseerd op met name de haalbaarheid van de voorgestelde energietransitie.

Per partij is dit beoordeeld op de volgende aspecten: Technische haalbaarheid, Economische kosten en Bijdrage aan de energiearmoede.

Resultaten: Grofweg zijn er een 4-tal categorieën waarin de verschillende partijen vallen, met natuurlijk een aantal partijen die enigszins tussen categorieën in vallen.

De Ultieme Dromers: Bij1, D66, GL/PvdA, PvdD.

Deze partijen willen niet alleen de klimaatdoelen van Parijs halen, maar willen de doelen zelfs aanscherpen. Zij gaan volledig voorbij aan het feit dat dat niet alleen heel veel geld kost, maar technisch gezien gewoon onmogelijk is, zeker omdat kernenergie niet als oplossing wordt gezien.

De Dromers: CU, Denk, SP, Volt, VVD.

Gaan ervan uit dat de klimaatdoelen van Parijs haalbaar zijn en zijn bereid daar grote offers voor te doen.

De Realisten: BBB, BVNL, CDA, NSC, SGP, 50Plus

Ook deze willen in principe de klimaatdoelen van Parijs halen, maar gaan uit van een evenwichtig beleid. Klimaatmaatregelen en snelheid van energietransitie moeten in evenwicht zijn met wat de kosten zijn voor de maatschappij en de technische mogelijkheden.

De Aanpassers: FvD, JA21, PVV

Deze partijen vergelijken de opbrengst van het klimaatbeleid (0,0004 graad minder opwarming) met de kosten en besluiten om alleen te investeren in klimaatadaptatie.

Spreekt voor zich dat de Stichting aanbeveelt om niet op de Dromers of Ultieme Dromers te stemmen: Hun plannen zullen een gigantisch economisch offer betekenen voor alle Nederlanders. Daar tegenover staat slechts een (in het beste geval) zeer bescheiden vermindering van de temperatuurstijging. Mogelijk dat we over 10 of 20 jaar gaan horen dat het helemaal niets heeft opgeleverd....

Of u dan wilt stemmen op de Realisten of Aanpassers is natuurlijk aan u!

Uitgebreide verkiezingsprogramma's plus link

BBB	boerbeweging.nl/verkiezingsprogramma/
<p>WIE ROOD STAAT KAN NIET GROEN DOEN</p> <p>De grootste impact op het klimaat lijken we te hebben door ons gebruik van energiebronnen. Een uitdaging want, ons leven heeft zich ontwikkeld in een situatie waarin we sterk afhankelijk zijn geworden van externe energiebronnen.</p> <p>Toch gaan we deze transitie met beide handen en zorgvuldig aanpakken. Voor BBB gaat het hierbij voornamelijk over:</p> <p>Bijdragen aan klimaatdoelstelling, Transitie van fossiele naar duurzame energie, (regionale) Bronnen van duurzame energie, Beschikbaarheid van energie voor iedereen, Betaalbaar houden van energie. We investeren in kernenergie als een bron van duurzame energie door de huidige nieuwbouw van geplande kerncentrales te versnellen en aan te vullen met kleine SMR (small modular reactors). We zetten in op lokale energieopwekking en gebruik door boeren, burgers en bedrijven door het decentraliseren van de opwekking, opslag en de distributie van duurzame energie.</p> <p>Tijdens deze transitie zullen we geen fossiele energiebronnen uifaseren zolang betaalbare duurzame alternatieven nog niet beschikbaar zijn.</p>	
Bij1	bij1.org/programma/
<p>Ambitieuze energie-transitie doelstellingen. Geen details.</p> <p>Verhuurders worden verplicht om woningen op te knappen naar energielabel B of hoger en van het aardgas te halen zonder kosten voor de verhuurder</p>	
BVNL	bvnl.nl/k/standpunten.html
<p>BVNL wil een betaalbare energierekening. Kabinet Rutte IV heeft 28 miljard euro uitgetrokken om 0,000036 graad opwarming te voorkomen en heft hoge accijnzen en belastingen op brandstoffen. De Europese Green Deal en het Klimaatakkoord zeggen we op.</p> <p>Nederland moet meer innoveren en streven naar energiesoevereiniteit waardoor we als land minder afhankelijk worden van energie uit het buitenland en de energierekening omlaag gaat. We moeten vrij worden gelaten om kerncentrales te bouwen en doorgaan met het veilig produceren van aardgas uit het Groninger gasveld. De overheid moet faciliteren en stoppen met het belemmeren van de vrije markt. Versneld inzetten op geothermie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de lange termijn is kernenergie een belangrijke energievorm in de energiemix • We gaan onderzoek doen naar de haalbaarheid van winning van schaliegas in Nederland. • Kolencentrales openhouden totdat goede stabiele alternatieven voorhanden zijn. • Parallel aan de bestaande energiesystemen overschakelen op waterstof. Waterstof kan prima bestaan naast andere energievormen, zoals aardgas.	

- Geen zonnepanelen op onbebouwde grond of op water. Zonnepanelen op daken wordt aangemoedigd en vergunningsvrij gemaakt.
- Onmiddellijk stoppen met windmolens op land en op zee, zonne-akkers, biomassacentrales en andere niet-duurzame energievormen.

CDAwww.cda.nl/verkiezingsprogramma

5.1. De transitie naar duurzame energievoorziening vraagt om een meer risicodragende rol van de overheid, ook bij investeringen in energie-infrastructuur. Onze vitale energie-infrastructuur moet in publieke handen zijn. Flexibiliteit en opslag zijn nodig om een stabiel stroomnet te houden.

5.2. We blijven investeren in windenergie op zee, zonne-energie, duurzame biomassa, energiebesparing, aardwarmte, aquathermie en schone brandstoffen. Naast veel duurzame energie hebben we ook kernenergie nodig. We gaan door met de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Aanvullend gaan we aan de slag met kleine, modulaire kernreactoren.

5.3. Zonnepanelen zien we het liefst op daken en met multifunctioneel ruimtegebruik. Windmolens op land moeten zorgvuldig, met oog op het beperken van overlast voor omwonenden en met respect voor het landschap, worden ingepast. Windmolens op zee worden natuurversterkend gebouwd.

5.4. Vanuit onze visie op een sterke samenleving zien we een belangrijke rol voor energiecoöperaties, niet alleen voor de opwekking van energie maar bijvoorbeeld ook voor een gezamenlijke buurtbatterij.

CUwww.christenunie.nl/verkiezingsprogramma

De ChristenUnie wil 60% reductie in 2030, zodat tegenvallers er niet direct toe leiden dat we het minimale doel niet halen.

Gezien de urgentie van het uitfaseren van gas en kolencentrales sluiten wij kerncentrales niet uit. Houd ruimte voor beperkte gaswinning op de Noordzee.

Gascentrales die nu voor flexibiliteit zorgen in het aanbod, moeten worden omgebouwd naar CO₂-vrije centrales op waterstof of een andere regelbare brandstof.

Geen energiearmoede meer in 2030 - huishoudens mogen nooit meer dan tien procent van hun inkomen kwijt zijn aan de energierekening.

D66d66.nl/verkiezingsprogramma/

In 2030 met minimaal 60 procent reduceren ten opzichte van 1990. In 2040 willen we klimaatneutraal zijn, zodat we in 2050 klimaatpositief zijn.

We voeren een Klimaatbonus in van €250. Dit is een vast bedrag dat iedereen jaarlijks krijgt, om de hogere lasten op vervuiling te compenseren.

Wij willen een eerlijker belastingstelsel dat werk beloont en vervuilers laat betalen. We verschuiven de belasting van arbeid naar vervuiling, grondstoffen, natuurlijke bronnen en de uitstoot van schadelijke stoffen. Wij willen dat in de prijs van grondstoffen en vervuilende producten de maatschappelijke kosten worden meegenomen, eerlijke beprijzing (true pricing).

Denk	www.bewegingdenk.nl/
<p>Denk wil dat:</p> <p>In 2030 40% en in 2050 100% van de energie uit duurzame bronnen opgewekt wordt. Massaal inzetten op stroom uit windenergie op de Noordzee.</p> <p>Vervuilende kolencentrales zo snel mogelijk sluiten, kernenergie sluiten we niet uit als optie.</p> <p>Investeren In duurzame energieopwekking; zon en wind. Alternatieven zoals warmte betaalbaar maken</p> <p>Kosten van klimaatbeleid eerlijk verdelen tussen burgers en bedrijven en tussen ontwikkelde en ontwikkelende landen; Bedrijven betalen meer, met name meer belasting op gas en elektriciteit.</p> <p>Het geïndustrialiseerde Westen heeft de meeste CO₂-uitstoot veroorzaakt, terwijl de gevolgen vooral in het "Mondiale Zuiden" te zien zijn, Nederland en het Westen moet daarom het "Mondiale Zuiden" helpen.</p> <p>Denk wil geen milieu-betutteling: geen vleestaks, geen suikertaks en geen plastic-taks. De rekening vooral neerleggen bij bedrijven.</p>	

FvD	fvd.nl/standpunten
<p>Artikel 3:305a Burgerlijk Wetboek aanpassen. Het wordt niet langer mogelijk om op grond van het 'algemeen belang' het overheidsbeleid aan te vechten (zoals gebeurde in bijv. de Urgenda-zaak)</p> <p>FVD schat in dat de huidige klimaatplannen meer dan 1.000 miljard euro kosten. Omgerekend € 230.000,- per vierpersoonshuishouden. En dat voor een wereldwijde temperatuurdaling van circa 0,00007 graden Celsius in 2100.</p> <p>Stoppen met CO₂ reductie, geen stijgende energiekosten door "duurzaamheidseisen", aardgasverbod opheffen, kernenergie stimuleren, geen sluiting bestaande kerncentrales, windmolenparken en zonneparken ontmantelen.</p>	

GL/PvdA	groenlinks.nl/verkiezingsprogramma-tk23
<p>In 2030 hebben we als land onze CO₂- uitstoot met 65% verminderd (ten opzichte van 1990) en in 2040 zijn we volledig klimaatneutraal.</p> <p>Bovendien zorgen we ervoor dat in 2035 onze elektriciteitsvoorziening CO₂-neutraal is en in 2040 ons gehele energiesysteem. Grootschalig isolatie-offensief om woningen te verduurzamen en de energierekening te verlagen, Zonnepanelen voor iedereen. Compleet aardgasvrije wijken, zodat huizen worden verwarmd door elektriciteit, aardwarmte en warmte uit water als alternatieve verwarmingsbronnen. Crisisaanpak van het overbelaste elektriciteitsnet en versnelde aanleg energie-infrastructuur. Stoppen met vervuilende energiebronnen, wettelijk verbod op het aanboren van nieuwe gasvelden en de gaswinning in Groningen en de Waddenzee stopt per direct, evenals oliewinning in Schoonebeek. We sluiten alle kolencentrales per 2025. Geen nieuwe kerncentrales. Stimuleren OV, sterker beprijzen autogebruik, elektrificeren van alle treinlijnen in Nederland. Zwaarder belasten vliegen, promoten internationale treinreizen.</p>	

JA21	ja21.nl/standpunten
<p>JA21 wil</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inzetten op klimaatadaptatie: aanpassen áán het klimaat in plaats van vruchteloze pogingen om het klimaat aan te passen - Het klimaatfonds terugdraaien: geen rekening van 35 miljard op het bordje van onze kinderen - Stoppen met windturbines op land en zee, zonneweides en biomassa - Onze lucht, water en bodem schoon en gezond houden 	

NSCpartijnieuwsociaalcontract.nl/verkiezingsprogramma

Continuïteit en betaalbaarheid van energie zijn voor de economie en de samenleving essentieel. Tegelijkertijd zullen alle sectoren in de economie een bijdrage moeten leveren aan het verminderen van de CO₂-uitstoot.

We committeren ons aan het Klimaatakkoord van Parijs om de economie klimaatneutraal te maken. Met het oog hierop bouwen we onze afhankelijkheid van fossiele bronnen in een ambitieus maar verantwoord tempo af.

Zon, wind, geothermie, groen gas, waterstof en kernenergie hebben de toekomst. De overheid dient de regie te voeren over de energietransitie ten behoeve van haar inwoners en ondernemers.

Kernenergie levert een onmisbare bijdrage aan een continue en CO₂-vrije energievoorziening. We treffen voorbereidingen voor de bouw van ten minste twee nieuwe kerncentrales en verkennen daarnaast actief de mogelijkheden voor Small Modular Reactors (SMR's). Steeds meer woonwijken worden aangesloten op een warmtenet. Warmtenetten moeten overwegend in publieke handen zijn. Steeds meer mensen krijgen door de sterk stijgende energieprijzen te maken met energiearmoede. De overheid moet bij een sterk stijgende energieprijs kunnen ingrijpen (prijssplafond) en inkomenssteun geven aan kwetsbare huishoudens.

PvdDwww.partijvoordedieren.nl/standpunten

Het doel van de Klimaatwet 1.5 is dat Nederland zo snel mogelijk een zo groot mogelijke bijdrage gaat leveren aan het voorkomen van een verdere opwarming van de Aarde.

Als we een maximale inspanning leveren kan het ons lukken om tot de '1,5°C-economie' te komen: duurzaam, emissievrij en volledig circulair. Een economie binnen de sociale en planetaire grenzen, klimaatneutraal in **2030** (deels wordt overigens ook 2050 genoemd). De PvdD wil toe naar een decentrale en duurzame energievoorziening waarbij burgers en bedrijven zelf energie opwekken. Het verstoken van hout is geen oplossing voor het energievraagstuk, omdat dat niet duurzaam is. Kolencentrales krijgen van de overheid subsidie om over te stappen naar 100% biomassa. De PvdD wil dat stoken van hout niet als duurzaam wordt bestempeld. De overstap naar écht duurzame energiebronnen, zoals wind en zon, moet zo snel mogelijk plaatsvinden. Sluiten van de kerncentrale in Borssele en geen nieuwe kernenergiecentrales. Aardwarmte (geothermie) kan een andere bron van duurzame warmte zijn. We moeten extra aandacht besteden aan mogelijke risico's voor milieu, bodemleven of drinkwatervoorziening.

PVVwww.pvv.nl/verkiezingsprogramma.html

Geen miljardenuitgaven meer aan links-liberaal ideologisch beleid als stikstof en klimaat.

- Kolen- en gascentrales blijven open, Nieuwe kerncentrales bijbouwen
- Gas- en oliewinning op de Noordzee, géén export van Nederlands gas
- Langetermijncontracten voor de import van (vloeibaar) gas afsluiten
- Stoppen met de miljarden verslindende reductie van CO₂
- Terugtrekken uit het VN-Klimaatakkoord; Klimaatwet intrekken, klimaatsubsidies schrappen
- Extra geld voor dijkverhoging en Ruimte voor de Rivier
- Geen windturbines, geen zonneparken, geen biomassa
- Verlagen van de energiebelasting, verlagen van de btw op energie

SGPsgp.nl/verkiezingsprogramma

SGP heeft 76 individuele punten over energietransitie en aanpalende zaken zoals besparingen. Het huidige wettelijk vastgelegde streefdoel van 55% CO₂-reductie in 2030 lijkt moeilijk haalbaar te zijn dan wel alleen haalbaar tegen hoge kosten. Dat doel moet daarom geen wet zijn en dus niet als bindende doelstelling vastgelegd worden. Het energie- en klimaatbeleid moet bepaald en zo nodig bijgesteld worden in het parlement en niet in de rechtszaal.

Het Rijk moet investeren in de ontwikkeling van opslag- en conversietechnieken voor omzetting van stroom in gas en warmte. En in de ontwikkeling en toepassing van (grootschalige) opslagtechnieken waar geen schaarse grondstoffen voor nodig zijn.

Aardgas blijft voorlopig een belangrijke brandstof en is relatief schoon. Nu de gaswinning in Groningen afgebouwd wordt, moet de winning uit de kleine gasvelden ondersteund worden.

Nederland wil in 2030 alle kolencentrales verbieden. Dat kan negatieve gevolgen hebben voor de leveringszekerheid. Voorop moet blijven staan dat de energievoorziening voldoende betrouwbaar blijft. Zo nodig moet het beleid aangepast worden.

Haalbare isolatie bij bestaande, particuliere woningen (inclusief die van particuliere verhuurders) verdient meer prioriteit.

Investeren op warmtenetten om restwarmte te gebruiken, of om teveel aan elektrische energie om te zetten in warmte. Warmtenetten in omliggende landen lijken goedkoper in de exploitatie dan Nederlandse. Er is hier weinig inzicht in de kostenopbouw.

SPwww.sp.nl/standpunten

Gewone mensen en kleine bedrijven de rekening voor het klimaatbeleid laten betalen is niet rechtvaardig. De SP zegt daarom: klimaatbeleid zal rechtvaardig zijn of het zal niet zijn.

In 2050 hebben we een CO₂-neutrale samenleving. Dit bereiken we door concrete en afdwingbare maatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord van Parijs (december 2015). We leggen per sector een tijdspad vast om in 2050 CO₂-neutraal te zijn - en in 2030 minstens halverwege. Dit leggen we vast in een wet.

Klimaatopwarming kunnen we niet stoppen als de politiek de belangen van de grote bedrijven voorop blijft zetten. Twintig multinationals zijn verantwoordelijk voor een derde van de uitstoot van broeikasgassen in de wereld.

Er komt een CO₂-heffing die alle vervuilende bedrijven gaan betalen, zonder vrijstellingen. De energiebelasting gaat omhoog voor grootgebruikers en omlaag voor huishoudens en het mkb. Tegen iedere vorm van houtgestookte biomassa centrales en kernenergie. Overstappen van fossiele energie zoals olie en gas naar duurzame energie. De kolencentrales worden zo spoedig mogelijk gesloten en we gaan geen schaliegas winnen. De SP steunt, onder voorwaarden, gaswinning op de Noordzee. Nieuwe winning onder land staan we niet toe, bestaande winning bouwen we af. We boren niet meer naar gas in het Waddengebied. We maken serieus werk van gebruik van restwarmte en stimuleren het gebruik van geothermie. Zowel boven- als ondergrondse opslag van warmte wordt gebuikt om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Daarbij moet ook worden gedacht aan opslag van elektrische energie (zoals in elektrische auto's).

Verder zet de SP maximaal in om mensen te stimuleren om elektrisch te rijden.

Voltvoltnederland.org/verkiezingsprogramma-tweede-kamer-2023

We schrappen fossiele kortafstandsvluchten, stoppen vanaf 2030 met de verkoop van nieuwe fossiele automotoren, gaan privéjets verbieden en de meest vervuilende fabrieken sluiten tot ze duurzaam zijn. De uitbuiting van mens, dier en planeet kán niet doorgaan.

We bouwen een Europees netwerk voor hogesnelheidstreinen, investeren in groene steden en stadskernen, schone lucht en water en in groene banen.

De energiemix van de toekomst, zal 100% uit hernieuwbare en kernenergie bestaan.

We schrappen de fossiele subsidies en verleggen die geldstromen naar schone energie, groene bedrijven en mensen die zonder financiële hulp niet kunnen verduurzamen. Alleen als we voor elkaar zorgen, kunnen we deze veranderingen vormgeven.

We maken het ov overal naar behoefte beschikbaar, ook in dunbevolkte gebieden.

Onze samenleving moet in 2040 klimaatneutraal zijn. Dat betekent: snel terugdringen van de CO₂-uitstoot, duurzamere keuzes maken en maximaal inzetten op groene energie. Daar hoort het onderzoeken en benutten van technieken zoals kernenergie, waterstof en aardwarmte bij.

Grote vervuilende bedrijven verplichten we klimaatplan te leveren waarin staat hoe zij zo snel mogelijk toekomstbestendig worden. We verbieden kortafstandsvluchten en privévluchten die gebruikmaken van fossiele brandstoffen om zo ruimte te creëren voor investeringen op het gebied van duurzaam vliegen.

De Europese samenleving past zich aan met klimaatadaptieve systemen. Bijvoorbeeld door het creëren van robuustere ecosystemen door de natuur uit te breiden, of door het klimaatbestendiger maken van onze infrastructuur.

VVDwww.vvd.nl/standpunten/

We houden vast aan minstens 55% CO₂-reductie in 2030 en 100% CO₂-reductie in 2050 zoals vastgelegd in de Klimaatwet, streefdoel in 2040 van 85% CO₂-reductie. De VVD wil maatregelen bij voorkeur Europees nemen, omdat dit effectiever is dan alleen nationaal beleid en het zorgt voor een gelijk speelveld in de EU.

We zorgen voor een elektriciteitssector zonder CO₂-uitstoot in 2035 en borgen daarbij de leveringszekerheid. Hierbij zetten we in op alle duurzame opties voor elektriciteitsopwekking, waaronder tenminste vier grote kerncentrales en de bouw van meerdere kleine kerncentrales.

We gaan meer eigen energie produceren. We zetten in op extra windenergie op zee gekoppeld aan waterstofproductie, nieuwe kerncentrales en versterking van het stroomnet met onder andere batterijtechnologie, dit ook om niet te afhankelijk te worden van energie uit onvrije landen.

Kernenergie is onmisbaar in een klimaatneutrale samenleving. Daarom zetten we de huidige plannen door en gaan we volop door met het bouwen van nog meer kerncentrales. We versnellen de uitbreiding van het elektriciteitsnet en stimuleren slim en flexibel gebruik.

Een lage energierekening is belangrijk. Daarom voert de VVD actief beleid om de energierekening zo laag mogelijk te houden. We gaan de energiebelasting verlagen.

Naast ons ambitieuze klimaatbeleid bereiden we ons ook voor op de gevolgen van klimaatverandering. Bij ruimtelijke inrichting wordt uitgegaan van de gevolgen van klimaatverandering, zoals we dat al jaren gewend zijn te doen voor onze waterveiligheid.

Het komt neer op het in balans brengen van 'het eind van de maand en het eind van de planeet'. 50PLUS wil inzet op innovatieve duurzame energiebronnen. 50PLUS wil met spoed virtuele energiecentrales in de provincies. Het clusteren van decentrale opwekkingsinstallaties zoals micro-warmtekrachtcentrales, windturbines, zonneparken maar ook biogasinstallaties en gas- en kolencentrales (afgekort VVP), die allemaal van één punt in de provincie worden aangestuurd waardoor wij het maximale rendement uit groene energie krijgen. Dit betekent bij veel windenergie en zonne-energie dat bijvoorbeeld de kolencentrale of aardgascentrale minder hoeft te produceren.

- Klimaatbeleid inrichten op de ontwikkeling van krachtige nieuwe technologie.
- Tegen kapitaalvernietiging door verplichte en versnelde uitrol van onbewezen technologieën.
- Twee nieuwe kerncentrales en 50 plus ziet mogelijkheden in de kleine modulaire kerncentrales.
- De ontwikkeling van kernenergie gebaseerd op schone kernfusie is interessant en vraagt mogelijk om flexibiliteit ten aanzien van de eerste twee punten.
- In de strijd om een beter klimaat te krijgen is het niet meer de vraag welke energiebronnen we ons wensen maar moeten alle vormen van energie ingezet worden. Wel dient daarbij aangetekend te worden dat wind- en zonne-energie een enorme claim legt op de schaarse ruimtelijke ordening die we al zo hard nodig hebben voor voedsel, huisvesting en ondernemen. Dus windenergie moet naar zee verhuizen en zonne-energie moet op bestaande bouwwerken plaatsvinden.
- Regierol van de overheid bij netcongestie.
- Klimaatadaptie (verstevigen dijken, meer groen in stad en land) moet veel meer aandacht krijgen in het klimaatdebat.
- De baten moeten de kosten rechtvaardigen; in deze tijden van crisis wordt er te veel uitgetrokken voor klimaat- en stikstoffondsen:
balans tussen de economische belangen van industrie en landbouwbedrijven, wonen en natuur.